

עלון בנגינות מזמור עיר

בס"ד

כניסת שבת 4:18
יציאת שבת 5:34

הוצאה לאור:
שמעון סולטן 050-7548600

גיליון מס' 993 יא' טבת תשפ"ה

ויחי

רעיונות על הפרשה על פי תורתו של הרב אביגדור נבנצל שליט"א

יעקב אבינו מברך את יוסף ובניו - מנשה ואפרים, ומאוחר יותר את השבטים. אין זו הפעם הראשונה שהמושג ברכה מופיע במקרא; יצחק אבינו ברך את יעקב ובפרשת 'וזאת הברכה' משה רבינו מברך את השבטים.

מו"ר הרב נבנצל שליט"א עומד על טיבן של הברכות הללו ומסביר שאינן ברכות במובן הפשוט, כאדם המברך את חברו 'תהיה בריא' או כיו"ב; הברכות נאמרו מפי נביאי ה' ברוח הקודש ומשקלן לעתיד מקבלי הברכות הינו גדול ועצום.

השאלה היא האם באותה ברכה הנביא מגלה את העתיד אשר נודע לו ברוח הקודש ומבשר למבורך מה יהיה בסופו, או שמא מעבר לגילוי עתידות קיימת בברכה השפעה על העתיד דהיינו, היות והנביא ברך שכך יהיה - אכן זה יהיה, וממילא הברכה יוצרת את העתיד.

אומר הרב: בהתבוננות מעמיקה בהשתדלות רבקה אימנו שיעקב הוא זה שיקבל את ברכת יצחק למרות הקשיים הכרוכים בכך, ניתן להסיק שעתיד המתברך תלוי בברכת הנביא, דהיינו היות והנביא ברך את ברכתו הרי שבפועל זה מה שיהיה, כי אם הברכות מגלות את מה שעתיד להתרחש בלבד, אזי מה התועלת שתצמח ליעקב אבינו מכך? היעלה על הדעת שיעקב יתחפש לעשו וירמה את אביו אך ורק כדי לגלות מה יהיה בגורלו? פשוט אם כן שלא זו כוונת רבקה, אלא שישנה השפעה גדולה על המתברך מאותן ברכות ועל כן רבקה טורחת בכדי שיעקב הוא זה שיעמוד לפני יצחק לקבלם.

והנה אפשר להוכיח סברא זו ממקור נוסף, והוא מה שאמרו חז"ל: "כל החלומות הולכים אחר הפה שנאמר: 'ויהי כאשר פתר לנו כן היה'" (ברכות נה:). כלומר, היות ויוסף פתר את החלומות כפי שפתר, החלומות התגשמו כדבריו; אילו יוסף היה פותר את החלומות באופן שונה, הרי שהמציאות היתה משתנה בהתאם. וידועים דברי חז"ל שהחלום הוא אחד משישים בנבואה (שם נז:). נמצא אפוא שברכות יצחק יעקב ומשה הינן נבואות, וכל שכן שהעתיד תלוי בהן ואינן גלוי העתיד גרידא.

יש להדגיש שמאמר חז"ל "החלומות הולכים אחר הפה" הוא נכון בתנאי שהפתרון הינו מעין החלום, דהיינו שקיים קשר בין הפתרון לחלום. למשל כשיוסף אומר: "שְׁלֵשֶׁת הַשָּׁרְגִים עֲלֵיֶשֶׁת יָמִים הֵם" (בראשית מ, יב) או "שְׁלֵשֶׁת הַסֶּלִים עֲלֵיֶשֶׁת יָמִים הֵם" (שם יח) הרי לנו קשר ברור בין החלום לפתרון ואכן יתגשם; לעומת זאת אילו יוסף היה מציע ששלושת השריגים הינם ארבע עשרה יום, אזי פשוט שאין לומר שהחלומות הולכים אחר הפה וודאי שפתרון זה לא היה מתגשם כלל שכן אין כל קשר בינו לבין החלום. הוא הדין לגבי ברכות הצדיק: על מנת שהברכות יתקיימו מוכרח שיהיה בהן קשר עם כוחות הנפש של המתברך. כשיעקב אבינו מתכוון לברך את השבטים, הוא מבחין בכל אחד מהם את כוחות נפשו ובהתאם לכך הוא מברך אותם; מה שטוב לאחד לא בהכרח טוב לשני, המלכות מתאימה ליהודה ולא לזבולון או בנימין; דן ידין עמו טוב יותר מכל שבט אחר. זבולון ישכון לחוף ימים, וכן הלאה כל שבט לפי מה שמתאים לפי שורש נשמתו.

אם ח"ו יעקב היה אומר שכוחות הנפש הללו יצאו לכיוונים שליליים הרי שאכן היו יוצאים להפך

למעשים לא טובים, אולם כיוון שברך אותם לטובה כך התקיים בפועל.

והנה יעקב מוכיח את ראובן שמעון ולוי במקום לברך אותם; אלא שגם התוכחה והעונש שהטיל עליהם מהווים ברכה ולא קללה, שכן לפי כוחות נפשם עדיפה כעת נזיפה למרות שנראית כקללה ח"ו. יעקב אבינו מבחין שהחיבור בין שמעון ולוי מהווה סכנה עבורם כיון שהאף והעברה שבהם אינם חיבור מוצלח ועל כן הפתרון המתאים ביותר הוא "אֲזַלְתֶּם בְּיַעֲקֹב וְאִפְעִים בְּיִשְׂרָאֵל" (שם מט, ז). כלומר, בכדי שחמתם לא תגרום חורבן לעולם הפתרון הוא שיתפזרו בישראל וזוהי הברכה המועילה ביותר עבורם.

והנה גם ראובן מקבל גערה: "רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתְהָ... יִתֵּר שְׂאֵת וַיִּתֵּר עָז" (שם א) מסביר רש"י: "ראוי היית להיות יתר על אחיך בכהונה ובמלכות" אולם "פִּזְזוּ כַּמּוֹם אֶל תּוֹתֵר" (שם ד) היות ומיהרת להראות כעסך כמים הללו הממהרים למרוצתם (רש"י) לא תזכה ביתרונות הללו - מלכות וכהונה, ואין זה עונש אלא העצה הטובה ביותר לטובתך שכן אסור למלך להיות פזיז; המלך חייב לקבל החלטות במתינות על מנת שתהיינה לטובת העם, הוא גם קובע את המדיניות כלפי אומות העולם ומחליט על גובה המיסים; מתי כדאי לצאת למלחמה, וכד'. ההחלטות הללו דורשות שיקול דעת ותבונה ואסור לקבלם מתוך פזיזות. הוא הדין לכהן - אסור לו להתנהג בפזיזות; אמנם כהנים זריזים אך לא פזיזים. הכהן נדרש לעבוד את עבודת בית המקדש בכוונה רבה ולהבחין בין עבודה קדושה למחוללת. זהו טעם איסור שתיית יין לפני עבודת המקדש, שכן הוא זקוק לישוב דעת מרבי לעבודה זו. נמצא אפוא שנטילת הכהונה והמלוכה מראובן ברכה היא לו ולאחרים.

מהו ביטוי הפזיזות שבמעשה ראובן? "כִּי עָלִיתָ מִשִּׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶזְלַלְתָּ יַעֲוֵי עֲלֶיךָ" (שם) הפסוק אומר: "וַיִּקְרָךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה פִּילְגָשׁ אֲבִיו" (שם לה, כב) חז"ל דרשו: "כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה" (שבת נה:). פירוש המאמר הוא מי שאומר שראובן חטא בחטא המשתמע מפשוטו של מקרא אינו אלא טועה. כוונת הביטוי 'אינו אלא טועה' היא שהאומר ראובן חטא בחטא המפורש טועה לא רק בהבנת פרשת ראובן ובלהה אלא בהבנת התורה כולה שכן התורה מלמדת על המרחק העצום שבין הטומאה והטהרה ואין סיכוי ולו הקלוש ביותר שטומאה וטהרה יימצאו ביחד; ממילא לא יתכן שאדם אשר שמו ייכתב באבני החושן והאפוד לזיכרון לפני ה' ולהיות למליץ יושר לעם ישראל, ייכשל בעבירה כה חמורה ותאוה שפילה של חטא כעין זה. מי שסבור שכך היה המעשה אינו אלא טועה בהבנת התורה כולה.

בעל ה'כתב והקבלה' מביא ראיה מלשון הכתוב; כשהתורה מציינת כניסה למקום כלשהו הרי היא משתמשת בלשון ביאה, כגון: "בֹּא אֶל פְּרַעֲהָ" (שם ז, כו) פירוש הדבר שמשם יפגוש את פרעה בתוך הארמון; לעומת זאת, כשהתורה מציינת יציאה היא כותבת לשון הליכה, כגון: "לֶךְ אֶל פְּרַעֲהָ" (שם טו) דהיינו שיפגוש אותו מחוץ לארמון. והנה במעשה ראובן כתוב "וַיִּקְרָךְ רְאוּבֵן" ולא 'ויבא ראובן' דהיינו הוצאת בלהה מרשות יעקב ולא ביאת ראובן אליה. ראובן תבע את עלבון אמו והוא מה שהניע אותו למעשה זה, אלא שאעפ"כ לחטא ייחשב שכן לא היה צריך להתערב בעניינים של אביו.

חשוב מאוד וחיוני שנעמיק בהבנת המקרא בכדי שנזכה להבין סברא ישרה.

שבת שלום יצחק חלבה

לעילוי נשמת אמו"ר אברהם (אלברטו) בן מרים חלבה, יוסף הכהן בן קלרה, מרטי בן ברנרדו, מנחם מבשר בן הרב דוד ואסתר הי"ד, אילן הכהן בן חנה הי"ד, גבריאל יצחק בן מרים, חיים יוסף בן שרה, יעקב בן נעמי, יצחק בן חנה, דוד חי בן יפה, מרת אמי אולגה בת קלרה, חנה דינה בת מנחם, חיה אסתר בת יעקב אריה, ציפורה בת מנסודה ת.נ.צ.ב.ה.

המעוניין לקבל כל שבוע את העלון בדואר אלקטרוני ניתן לשלוח בקשה למייל: jalabe2013@gmail.com ללא תשלום לויכחי הרבים

השיחה נערכה על פי הבנתו של העורך. כל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד